

Noi semnalări de Cochylini (Lepidoptera: Tortricidae) din fauna României

KOVÁCS Zoltán & KOVÁCS Sándor

Summary

New records of Cochylini (Lepidoptera: Tortricidae) in the Romanian fauna

Cochylimorpha meridiana (STAUDINGER 1859), *Cochylimorpha alternana* (STEPHENS 1834), *Aethes moribundana* (STAUDINGER 1859) and *A. decimana* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER 1775) are recorded from Romania. A brief description of the imagos, genitalia and notes on their biology and distribution are given.

Introducere

Toate cele patru specii de Cochylini prezentate în această lucrare sunt relativ larg răspândite în Europa. Find găsite deja și în majoritatea țărilor învecinate, prezența lor în România era previzibilă. În cele de mai jos consemnăm semnalarea lor în țară, prezintând și scurte descrierii ale habitusului și genitaliilor.

Cochylimorpha meridiana (STAUDINGER 1859)

(= *clavicularia* MANN 1863, *frauenfeldi* MANN 1871, *naevifera* KENNEL 1899, *priscillana* KENNEL 1919)

Material: 1♀: Dobrogea, Munții Măcin, Culmea Pricopanului, cca. 150 m, 3-4.08.1994 (leg. & coll. Kovács & Kovács). Preparat genital No 462 ♀ / KOVÁCS.

Descriere: Anvergura 19 mm. Capul, toracele și aripile anterioare sunt galbene-ocru palide cu solzi metalic-strălucitori împreăștăiați de-a lungul marginii costale, precum și în treimea externă a aripii.

Desenul este alcătuit din puncte maronii la nivelul petei discale, de-a lungul marginii interne a celulei și a nervurilor Cu₁ și Ax. Franjurile sunt mai deschise decât culoarea de fond. Aripile posterioare sunt cenușii-maronii, cu franjuri alb-gălbui deschise (Fig. 1).

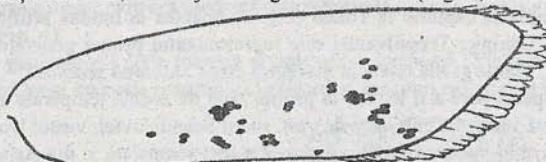

Fig. 1. Aripa anterioară la *Cochylimorpha meridiana* (STAUDINGER)
Forewing of *Cochylimorpha meridiana* (STAUDINGER)

Armătura genitală ♀: Papillae anales sunt înguste și scurte; tergitul VIII lung; apophyses lungi și groase; sterigma largă și bine chitinizată; ductus bursae este scurt și membranos; corpus bursae mare, alungit cu sclerite mari, alungite (Planșa I A). RAZOWSKI (1970) menționează variația largă a culorii de fond a aripilor anterioare, de la galben-pai, la ocru maroniu.

Biologie: Stadiile preimaginale și planta gazdă sunt necunoscute. Fluturele prezintă două generații, prima la începutul, iar a doua la sfârșitul verii (RAZOWSKI 1970). Exemplarul din Dobrogea, aparținând la cea de-a doua generație a fost colectat noaptea, la lumină artificială la poalele unei pante stepice.

Răspândire: Este un element vest palearctic, prezintând un areal foarte vast ce cuprinde toată Europa de sud (Spania, sudul Franței, toate țările balcanice) sudul Rusiei, Asia Mică și cea

mai mare parte a Asiei Centrale. Nu a fost semnalat în zonele temperate ale Europei Centrale. Teritoriul Dobrogei reprezintă culoarul prin care se face legătura dintre stepele continentale este europene și arealul submediteranean balcanic (Fig. 5).

Cochylimorpha alternana (STEPHENS 1834)

(= *gigantea* DOUBLEDAY 1849, *moscovana* KENNELL 1913, *cinnamomella* TURATTI & KRUGER 1936)

Material: 1♀ Câmpia Transilvaniei, Toldal, 22.06.1987 (leg. & coll. KOVÁCS & KOVÁCS). Preparat genital No 424 ♀ / KOVÁCS.

Descriere: Anvergura: 23 mm. Fondul aripilor anterioare este alb-gălbui, acoperit cu solzi galbeni-ocru, formând pete întinse, îndeosebi în treimea mediană și externă a aripii, cu numeroase linii ondulate deschise, dispuse transversal, precum și elemente de desen mai închise, de culoare brună-oliv, ce formează șirul petelor costale. Acestea cuprind o pată mai mare de pe marginea costală, altă pe marginea internă și linia îngustă care urmează marginea exterioară a aripii. În afară de aceste pete principale mai există numeroase pete mici neregulate, orientate mai mult sau mai puțin transversal (Fig. 2).

Fig. 2. Aripa anterioară la *Cochylimorpha alternana* (STEPHENS)
Forewing of *Cochylimorpha alternana* (STEPHENS)

Armătura genitală ♀: Papillae anales și apophyses sunt lungi. Ostium bursae și sterigma sunt înglobate într-un sac membranos larg. Ductus bursae este de asemenea membranos. Corpus bursac este ovoid-alungit și presărat cu spini foarte fini (Planșa I B).

Cochylimorpha alternana este foarte asemănătoare cu *C. straminea* (HAWORTH 1811), fiind însă, în general mai mare, cu aripa anterioară mai lată. Vârful acesteia este mai ascuțit, iar marginea externă ușor concavă.

Biologie: Exemplarul capturat la Toldal (Fig. 5) noaptea la lumină artificială într-o pantă stepică caracteristică Câmpiei Transilvaniei este reprezentantul primei generații. Cea de-a doua apare în luna August. Planta gazdă citată în literatură este *Centaurea scabiosa*.

Răspândire: Specia pare a fi legată, în primul rând de zonele temperate ale Europei, fiind larg răspândită în toată Europa Centrală și de vest, sudul Scandinaviei, vestul Ucrainei, precum și în Rusia, în imprejurimile Moscovei. De asemenea a fost semnalată și din Asia Mică și nordul Africii. Lipsește din Spania și țările balcanice (RAZOWSKI 1970).

Aethes moribundana (STAUDINGER 1859)

(= *respirantana* STAUDINGER 1879, *dilutana* KENNELL 1899, *helvolana* KENNELL 1900, *lanceolana* FILIPJEV 1924)

Material: 2♂♂, 1♀: Câmpia Transilvaniei, Toldal, 13.05.1989 și 24.06.1989, Viișoara (Câmpia Turzii); 30.07.1995 (leg. & coll. KOVÁCS & KOVÁCS). Prep. genital. No. 412, 525 ♂ și 432 ♀ / KOVÁCS.

Descriere: Anvergura aripilor: 11-13 mm. Capul, toracele și aripile anterioare sunt galben-palide, acoperite abundent cu solzi portocalii. Marginea costală acoperită cu puncte brune închis. Pata tornală și cea a marginii interne sunt brune-gălbui. Franjurile sunt galben deschis (Fig. 3).

Aripile posteroare sunt gelbene cenușii cu franjurile galben deschis.

Fig. 3. Aripa anterioară la *Aethes moribundana* / Forewing of *Aethes moribundana*

Armătura genitală ♂: Valvele sunt late, cu vârfurile rotunjite. Aedoeagus ușor arcuit, cu un cornutus lung (2/3 din lungime aedoeagus-ului) (Planșa II A, B).

Armătura genitală ♀: Apophyses sunt lungi, sterigma este inclinară, bine sclerificată, ductus bursae este foarte scurt și membranos. Corpus bursae este mare cu 3 sclerite (Planșa II C).

Determinarea speciei este îngreunată de marca variabilitate a exemplarelor, atât în privința taliei, cât și a coloritului aripilor.

Biologie: Stadiile preimaginale și planta gazdă sunt încă necunoscute. Fluturele zboară în două generații: prima în mai-iunie; a doua în iulie-august. Exemplarele noastre au fost colectate noaptea, la lumină artificială, habitatul lor fiind identic cu cel al speciei precedente.

Răspândire: Specia are un areal foarte vast, din Spania și nordul Africii, prin Asia Mică și Asia centrală, până în Mongolia și Siberia orientală. Din zonele apropiate României, specia a fost semnalată din Peninsula Balcanică, Ucraina și sudul Poloniei. Cele două puncte de colectare din Câmpia Transilvaniei, relativ îndepărtate, sugerează o răspândire largă în biotopurile stepice din Transilvania (Fig. 5).

Observații: În lista microlepidopterelor din România (POPESCU-GORJ 1984) este menționată *Aethes moribundana chersonana* (OBRAZTSOV 1937), taxon sinonimizat cu *A. nefandana* (KENNEL 1899) (RAZOWSKI 1970, 1991). În aceste condiții, datele de mai sus constituie prima semnalare a lui *A. moribundana* din România.

Aethes decimana ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER] 1775)

Material: 4♂ și 1♀: Carpații Orientali, Cheile Bicazului, cca. 1250 m altitudine, 4.07.1987, 26-28.06.1989 și Carpații Meridionali, Munții Bucegi, Valea Jepilor, cca. 1400 m altitudine, 8.07.1989 (leg. & coll. KOVÁCS & KOVÁCS), prep. genit. No. 350, 414 ♂ și 426 ♀ / KOVÁCS.

Descriere: Anvergura 17-20 mm. Capul și toracele sunt galben-ruginii. Aripile anterioare sunt acoperite dominant cu solzi închiși, bruni-ruginii, care acoperă aproape în întregime culoarea de fond a aripilor. Fondul galben intens rămâne vizibil sub forma unor pete alungite ce formează trei benzi transversale dintre care cea mediană este întreruptă în două. Petele galbene sunt mărginite de linii argintii (Fig. 4).

Armătura genitală ♂: Este robustă și puternic sclerificată. Vinculum este foarte larg la capăt, valvele sunt lungi cu costa puternic sclerificată și sacculus orientat în jos, cu un vîrf triun-

Fig. 4. Aripa anterioară la *Aethes decimana* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER)
Forewing of *Aethes decimana* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER)

ghiular. Aedoeagus este gros, îndoit aproape în unghi drept având un singur cornutus lung (Planșa III A).

Armătura genitală ♀: Papille anală sunt mari; apaophyses lungi; ostium bursae este larg; sterigma groasă; ductus bursae foarte scurt; corpus bursae piriform, purtând un signum mare la joncțunea cu ductus bursae (Planș III B).

Biologie: Este o specie caracteristică zonelor montane având o singură generație la mijlocul verii. Atât în Cheile Bicazului, cât și în Bucegi am întâlnit specia în timpul zilei prin cenozele de buruienuri înalte de la liziera pădurilor de molid. Planta gazdă și stadiile preimaginale sunt necunoscute.

Răspândire: *A. decimana* este o specie central europeană, pătrunzând până în munții din nordul Spaniei. Este cunoscută în primul rând din Alpii austrieci, italieni și francezi, din Sicilia, dar și din Carpații polonezi și ucrainieni. Semnalarea speciei din Carpații Orientali și Meridionali întregește în mod firesc arealul acesteia (Fig. 5).

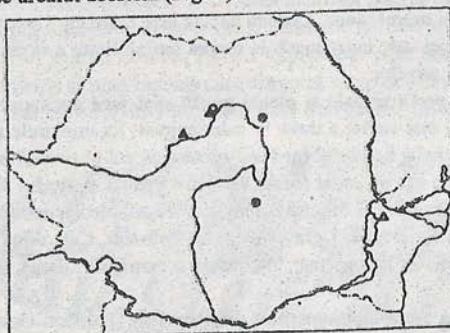

Fig. 5. Harta răspândirii speciilor semnalate în România:
The distribution map of these recorded species in Romania:

- △ - *Cochylimorpha meridiana* (STAUDINGER)
- - *Cochylimorpha alternana* (STEPHENS)
- ▲ - *Aethes moribundana* (STAÜDINGER)
- - *Aethes decimana* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER)

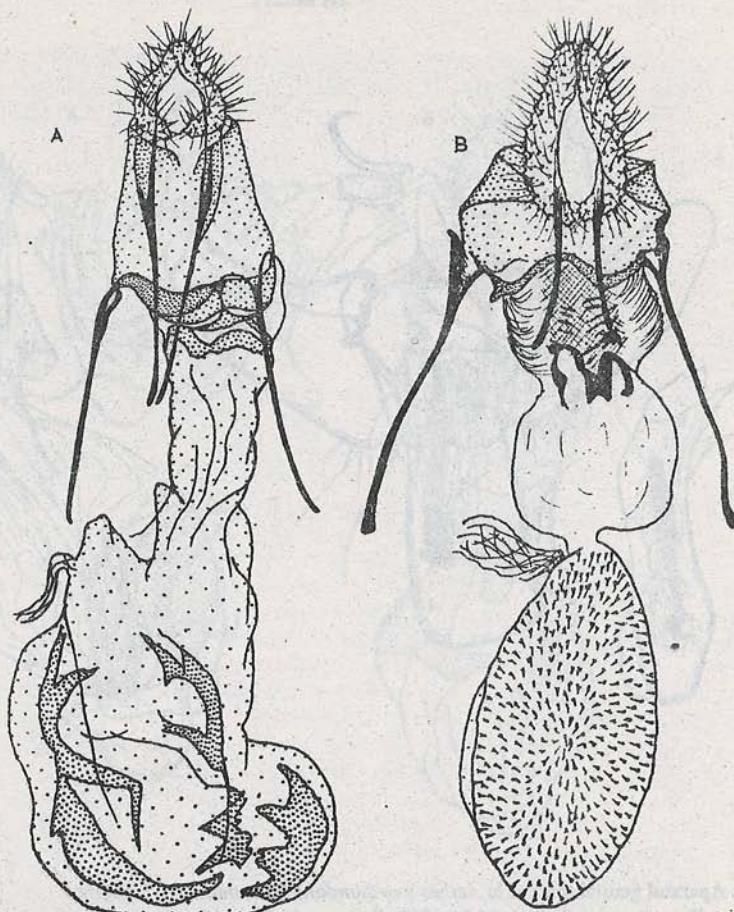
BIBLIOGRAFIE

- POPESCU-GORJ A. 1984. La liste systématique des espèces de Microlépidoptères signalées dans la faune de Roumanie. Misé à jour de leur classification et nomenclature. Trav. Mus d'Hist. Nat. "Gr. Antipa", București, 26: 111-162.
- RAZOWSKI J. 1970. Cochylidae. In: (Eds.) AMSEL H. G., GREGOR F., REISSER. Microlepidoptera Palearctica 3. Verlag Georg Fromme & Co. Wien.
- RAZOWSKI J. 1991. The catalogue of the species of Tortricidae (Lepidoptera). Part. I: Palearctic Chlidanobotinae and Tortricinae: Cochylini, Tortricini, Ceracini, Cnephasiini. Acta zool. cracov. 34(1): 99-162.

Kovács Zoltán & Kovács Sándor
Str. László Ferenc Bl 3A/16
RO-4000 Sfântu Gheorghe

Apărut / Printed: 20 Februarie 1997

Planșă I

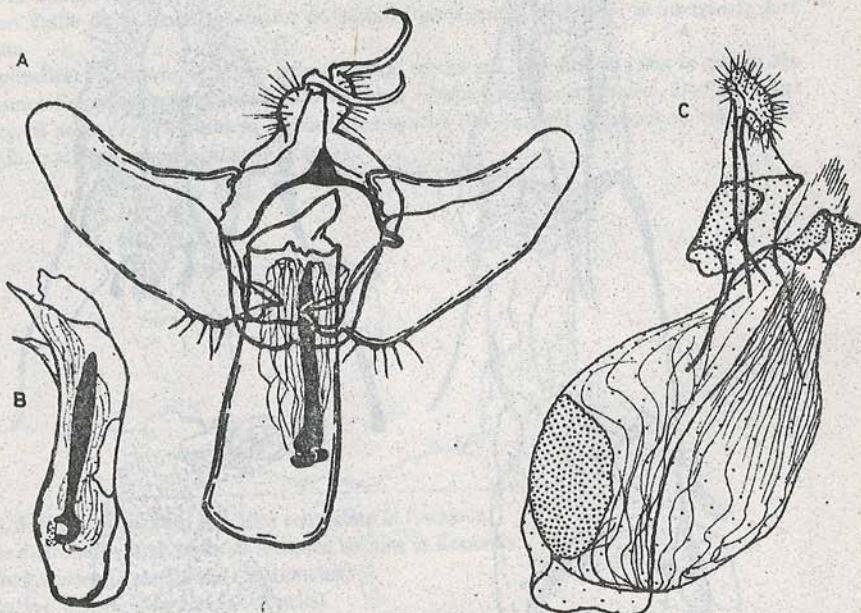
A. Aparatul genital ♀ la *Cochylimorpha meridiana* (STAUDINGER), Dobrogea, M-ții.
Măcin, Culmea Pricopanului, 3-4.VIII.1994. Prep. Gen. 462 / KOVÁCS

Female genitalia of *Cochylimorpha meridiana* (STAUDINGER), Dobrogea, Măcin Mts.,
Culmea Pricopanului, 3-4.VIII.1994. Slide 462 / KOVÁCS

B. Aparatul genital ♀ la *Cochylimorpha alternana* (STEPHENS), Câmpia Transilvaniei,
Toldal 22.07.1987, Prep. Genit. 424 / KOVÁCS

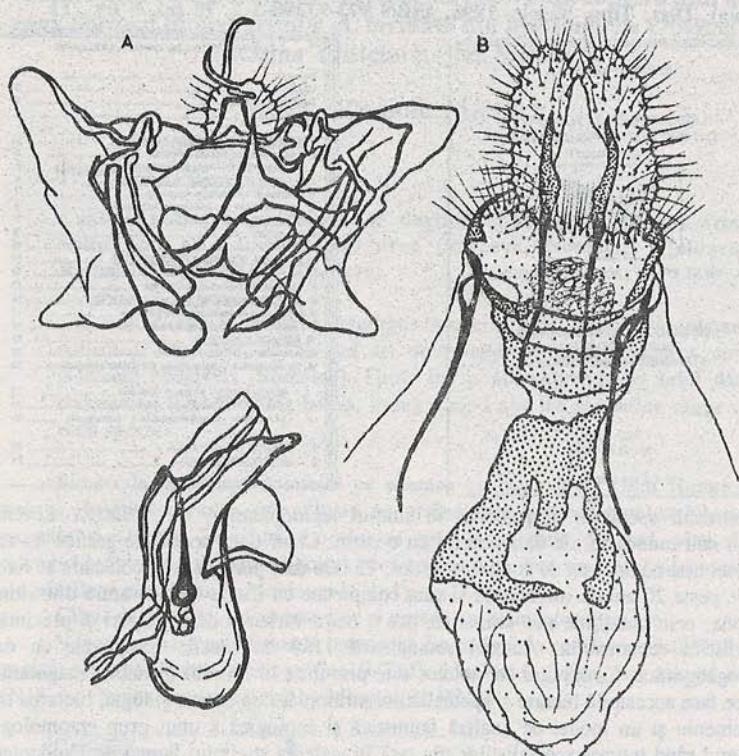
Female genitalia of *Cochylimorpha alternana* (STEPHENS), Transylvania Lowland
Toldal 22.07.1987, Slide 424 / KOVÁCS

Planșa II

- A. Aparatul genital mascul la *Aethes moribundana* (STAUNDINGER) Câmpia Transilvaniei, Toldal, 24.06.1989, Prep. genit. No. 412 / Kovács
Male genitalia of *Aethes moribundana* (STAUNDINGER) Transilvanian Lowland, Toldal, 24.06.1989, Slide No. 412 / Kovács
- B. Aedoeagus la *Aethes moribundana* (STAUNDINGER) Câmpia Transilvaniei, Viișoara, 30.07.1995. Prep. genit. No. 525 / Kovács
Aedoeagus of *Aethes moribundana* (STAUNDINGER) Transilvanian Lowland, Viișoara, 30.07.1995. Slide No. 525 / Kovács
- C. Aparatul genital femel la *Aethes moribundana* (STAUNDINGER) Câmpia Transilvaniei, Toldal, 13.05.1989, Prep. genit. No. 432 / Kovács
Female genitalia of *Aethes moribundana* (STAUNDINGER) Transilvanian Lowland, Toldal, 13.05.1989, Slide No. 432 / Kovács

Planșa III

A. Aparatul genital mascul la *Aethes decimana* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER 1775)

Cheile Bicazului, 26-28.06.1989. Prep. genit. No. 414 / KOVÁCS

Male genitalia of *Aethes decimana* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER 1775) Bicazului

Gorges, 26-28.06.1989. Slide No. 414 / KOVÁCS

B. Aparatul genital femel la *Aethes decimana* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER 1775) Munții

Bucegi, V. Jepilor, 8.07.1989. Prep. genit. No. 426 / KOVÁCS

Female genitalia of *Aethes decimana* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER 1775) Bucegi Mts.

Jepilor Valley, 8.07.1989. Slide No. 426 / KOVÁCS